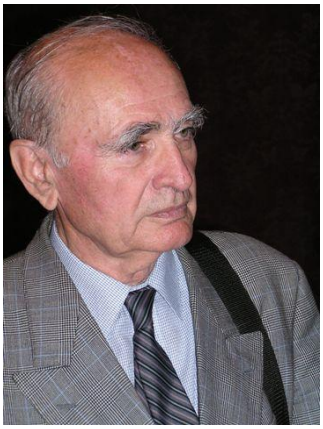


Farkas László

Vallomás a Toldy Ferenc-díj átvételekor

Meghatottan és boldogan köszönöm a Társaságnak és barátaimnak ezt az ünnepet. Meghatottan, boldogan, és szorongva és a velem született valódi kishitűséggel: érdemlem-e? Amikor hírét vettem ennek az összeesküvésnek, megnézetem díjazott elődeim névsorát, és belepirultam: sokkötetes életművű irodalomtörténészek, életnyi gyűjtő, értékelő, összegező tanulmányok alkotói közé kerültem. Én meg?

A minap levelet írtam a Petőfi Múzeum áldozatos igazgatónőjének, Csorba Csillának. Tréfásan így írtam alá: *Farkas László irodalomszolga*. Gyenge szóvicc a hajdani *irodaszolgára*. Értette, s válaszát így írta alá: egy másik irodalomszolga. Más életmű az övé, több maradandó alkotással, de rokon az irodalom szeretve-szolgálatával; örömmel láttam a nevét díjazott elődeim névsorában.

Hadd személyeskedjek egy kicsit ezen az ünnepen, s mondjam el röviden, hogy kerültem én ebbe a krédóba, ebbe a hiszekegybe.

Három nagy kísértés szólított a pályám elején. Az első kamasz koromban. A maglódi katolikus papköltő, Gát István kérlelt, és imádkozott is értem, – később elmondta, hogy a szentmisében mindig föltette a nevem a paténára, megáldott, – hogy találjak rá a hitnek, az egyháznak a szolgálatára. De én a tanári szolgálatot vállaltam, nyolc évig tanítottam falusi iskolában – a falusi jelző itt dicsekvés –, Ecseren.(Ez is dicsekvés.)

Még ez előtt jött a második megkísértésem, a pedagógiai főiskolán. Fábián Pál tanárom, a Helyesírási Főbizottság tudósa rávett, hogy írjak cikkeket a Magyar Nyelvőrbe, s felvetetett a Nyelvtudományi Társaságba. Jegyben jártam a nyelvtudománnyal, de hiszen elejétől fogva a nyelv kincseinek a szerelmese voltam.

Megállok egy pillanatra, dicsekedni. Vagy csak azért, hogy lássuk, milyen apró sikerekkel, diadalokkal lehet *szolgálni*. Megkérem Monika lányomat, aki sokat segít nekem a munkámban, és az irodalmat is, de a nyelvészetet biztosan a legértőbben és valóságos *szenvedélybetegen* tanítja

diákjainak, hogy olvasson fel két mondatot Fábián tanár úr leveléből, amelyet egy születésnapomra írt.

....

Hanem az irodalom. Amelyből végül a tartós házasság lett.

Pándi Pálnál vizsgáztam az egyetemen. Két perc után félbeszakított: Nem akar kritikus lenni? Írjon három flekket erről a könyvről. Laczkó Géza *Rákóczi*járól. Megírtam, leadtam, elfelejtettem. – Egy pár hónap után hívattak a minisztérium személyzeti osztályára. Az előző héten megpofoztam egy kedves tanítványomat, Kocsis Pityut. De nem ezért hívattak: a születő Új Írás csapata fogadott: Pándi javaslatára bevesznek a szerkesztőségbe. Ismerem-e az élő irodalom alkotóit? Nem. Akkor nem rovatvezető leszek, hanem csak belső munkatárs.

Megtörtént a csoda.

Nem volt minden előzmény nélkül, a főiskolán Kovács Fefe barátommal szerkesztettünk már egy jeles irodalmi folyóiratot, – faliújságon. Próbakő volt a címe, és nem kisebb grafikus illusztrálta, mint Fefe sógora, Gerzson Pál sokdíjas festőművész. S már akkoriban biztattak az irodalom szolgálatára Németh G. Béla, Horváth Károly tanáraim is. Még előbb a drága Török Sándor. De hát az induló Új Írásnál a harmincéves szerkesztő-munkatársnak igencsak zöld füle volt. Tettem a dolgomat. Kérdeztem, mi a dolgom. Járd a kocsmákat, szerezz a fiataloktól jó kéziratokat. Ez ment is. De jöttek nagy kudarcok is. Az Új Írás kezdeteinél Pándi odaadott egy akkor talált ismeretlen Juhász Gyula cikket, szerkesszem meg. Cím, lábjegyzet stb. Kicsit megigazítottam, kihúztam néhány fölösleges jelzőt, tán mondatot is, és vittem az értekezletre. Pándi nagyot rikkantott: – Fiúk, Farkas Laci nagy szerkesztő lesz, meghúzta Juhász Gyulát! – Hát a jóslat egyelőre jóslat maradt, de hát van még időm...

Harmincegy évet szolgáltam az Új Írásnál. Az elejétől a végéig.

Vagy tizenöt éve a Petőfi Múzeumban egy emlékezésen Turczi István kérdezgetett. Hogyan lehet, hogy ez idő alatt főszerkesztők, és persze munkatársak váltották egymást, én meg maradtam? – Értettem a kérdést, de elvettem az élét, kicsit ízetlenül. Mondtam, nekik koncepciójuk volt, én meg szerettem dolgozni. Most megmondom az igazat. – Minden főnökömben-barátomban találtam annyi nézetazonosságot, ízlésrokonságot, és hát szeretnivalót, hogy vállalni tudtam őket. Mindegyiküktől az értéktiszteletet. S az alázatot, hogy a leggyengébb versben is lehetnek aranyszemcsék, mindenkit komolyan kell venni, aki meg akar mutatkozni. Ahogy Illyés mondata is emlékeztetett a szobám falán:

„Osvát meghajolt minden zsebből kifehérlő kézirat előtt, akár kezdő hozta, akár Kosztolányi." Közölni nem kötelező, de azt már a „tanár bácsi" is tudta, hogy amit meg lehet dicsérni, azt meg kell dicsérni.

Na tessék, mintha magamat dicsérném. Pedig csak azt akarom elmondani, mi felé törekedtem, milyen akartam lenni.

Az Új Írás halála után vergődtem egy ideig, mellékleteket, könyveket szerkesztettem, javítgattam, mígnem jó három éve Juhász Ferenc, elmúlhatatlan segítő szándékával megajándékozott a Tekintet című folyóirat szerkesztői székével. Hetvenhét évesen! Mint a népmese varázsszáma… S boldogan folytatom az értékes kéziratok vadászatát, néha eredményesen, és szintén harmonikus együttműködésben Hovanyecz László főszerkesztő barátommal, egy akarattal, mint korábban volt főszerkesztőimmel, vagy Szemethy Imre társammal a szerkesztésben.

De el kell mondanom, – a rózsa tövise, a fény és az árnyék –, hogy kevesebb sikerrel, eredménnyel, mint egykoron. Valaha tíz irodalmi lap volt, ma hatvan közöl szépirodalmat. Ki lát ma hatvan folyóiratot? De tízet se. Ahogy az olvasás árnyékba került, de a szellemi érdeklődés egyáltalán, úgy csökkent a lapok hatóköre is. Hatvan lap, tán még a példányszám se sokat csökkent, de bennük néma versek, novellák, esszék, kritikák, alig olvasott szellemi teremtések. – No igen, ott a túloldalon, magazin, bulvár, lektűr, egy-egy divatkönyv… Tóth Árpád írta, váteszként: „…másra kell ideg s velő: józan dologra, friss tülekedésre…"

Hagyjuk a szerkesztő szakmát, még néhány szót magamról.

Ifjúkoromban kitaláltam, s máig játszom egy jó játékot. Regisztráltam és versenyeztettem sok-sok örömforrást és sok-sok életértéket. Időnként előbbre került egyik-másik, vagy éppen az élre, mozgott a rangsor. Volt hit-korszakom és családkorszakom, hol a versek bódítottak, hol a játék. A futball például, mániákusan játszottam a Szocreálban, 25 évig. A házépítés évadja, egyáltalán a kéz ügyességéé. A zene, az utazás – a mozaikmunka hosszú esztendei, a velencei magyar ház, az ország címer mozaik a sikló mellett, a Deák-mauzóleum – erről majd mesélek egyszer.

Hanem két örök szerelem mindig az élmezőnyben volt, sokszor az élen. Az egyik maga az irodalom, a szerkesztés. Ezt laudálom most, amikor engem laudálnak. A másik, az életérték: a szocietás, amely világnézetem alapja lett. A közösség eszméje, komm…, akár az egyén rovására. Ez vonzott, a szeretetvallás a gyermeki hitvilágomban is. A

kölcsönös segítés, megbecsülés, a kicsiny közösségtől a nemzeten át az embervilágig. A társas lét, a társaság, amelyet szolgálok, s amely szolgál engem. De hiszen ez az öröm van a családban, a közös munkában, – a kalákában! (amellyel a házam épült, meg másoké általam), a bográcsolásban és a közös énekben, hát persze, hogy a sportpályán is, meg a Mérleg utcai borozóban, amikor Baranyi Ferenccel kikértük a tízszer egydecit, s gyűltek körénk a barátok, s zárásig váltottuk a világot, dolgoztam! – de még az ulti légkörében is.

S most rápillantok a meghívóra, rajta ott van, hogy irodalom és társaság. A két csillag. E két jel, amely most díjjal tisztelt meg engem. S itt vagytok ti, barátaim és kényeztetőim, a társaság, amelyet most a legjobban szeretek, mert eljöttetek és türelemmel meghallgattatok.

Elhangzott 2013-ban a díjátadás alkalmával